31/08/2026

Η βυζαντινή και μεταβυζαντινή κληρονομιά των Πρεσπών μέσα από έργα του ΥΠΠΟ

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Το Υπουργείο Πολιτισμού υλοποιεί στη Δυτική Μακεδονία ένα συνεκτικό σχέδιο έργων και δράσεων, που συνδέει την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς με τη βιώσιμη αναπτυξιακή προοπτική της περιφέρειας. Η περιοδεία της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη, στην Περιφερειακή Ενότητα Φλώρινας, είχε αφετηρία τις Πρέσπες, τόπο με ιδιαίτερο ιστορικό και αρχαιολογικό πλούτο, επιβεβαιώνοντας την στρατηγική πολιτική επιλογή του Υπουργείου Πολιτισμού να επενδύει στον πολιτισμό ως δύναμη ανάπτυξης, εξωστρέφειας και συνεργασίας.

Με επίκεντρο τη νησίδα του Αγίου Αχιλλείου και τον Άγιο Γερμανό, το Υπουργείο Πολιτισμού, σε αγαστή συνεργασία με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, σχεδιάζει και εκτελεί ένα πρόγραμμα έργων, με στόχο την προστασία,

αποκατάσταση και ανάδειξη σημαντικών μνημείων και στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς των Πρεσπών, αλλά και τη δημιουργία ενός ισχυρού πολιτιστικού και αναπτυξιακού αποτυπώματος για την τοπική κοινωνία.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, δήλωσε: «Η επιλογή των Πρεσπών ως πρώτου σταθμού της περιοδείας μας στον Νομό Φλώρινας αποτυπώνει με εναργή τρόπο τη στρατηγική που με συνέπεια ακολουθούμε στο Υπουργείο Πολιτισμού: Ο πολιτισμός να φτάνει σε κάθε γωνιά της χώρας, να ενδυναμώνει τις τοπικές κοινωνίες και να μετατρέπει τον πολιτιστικό πλούτο της περιφέρειας σε δύναμη ανάπτυξης και προοπτικής. Οι Πρέσπες, με το μοναδικό φυσικό τους περιβάλλον και τη μακραίωνη ιστορική και πολιτιστική τους διαδρομή, διαθέτουν ένα εξαιρετικά σημαντικό απόθεμα, με τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή κληρονομιά να αποτελεί ένα από τα πλέον χαρακτηριστικά στοιχεία της ταυτότητάς τους. Ναοί και μοναστηριακά συγκροτήματα, αρχαιολογικά κατάλοιπα, τοιχογραφίες, βραχογραφίες και ασκηταριά συνθέτουν ένα ιδιαίτερο πολιτιστικό τοπίο, με ισχυρή πνευματική και καλλιτεχνική παράδοση και έντονη διασυνοριακή διάσταση. Στη νησίδα του Αγίου Αχιλλείου προχωρούμε σε ένα συνεκτικό πλέγμα παρεμβάσεων, με στόχο όχι μόνο την προστασία και αποκατάσταση των μνημείων, αλλά και την ουσιαστική ένταξή τους στη ζωή και στην αναπτυξιακή προοπτική του τόπου. Ήδη, για τη Μονή της Παναγίας Πορφύρας έχουν εγκριθεί μελέτες αποκατάστασης και ανάδειξης των αρχιτεκτονικών καταλοίπων και συντήρησης του τοιχογραφικού διακόσμου, συνολικού προϋπολογισμού 950.000 ευρώ, με χρηματοδότηση από το Υπουργείο Πολιτισμού και την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, μέσω Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτιστικής Ανάπτυξης. Παράλληλα, προωθείται η αποκατάσταση και ανάδειξη του Ναού των Αγίων Αποστόλων, προϋπολογισμού 450.000 ευρώ, με χρηματοδότηση που προβλέπεται να εξασφαλιστεί στο πλαίσιο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επέμβασης για την αξιοποίηση των λιμνών και των ποταμών της Δυτικής Μακεδονίας, μέσω της Περιφέρειας. Συνολικά, μαζί με τις λοιπές παρεμβάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη ή σχεδιασμό, διαμορφώνεται ένα πρόγραμμα έργων ύψους περίπου 2 εκατ. ευρώ, από ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους. Και οι παρεμβάσεις αυτές δεν εξαντλούνται στη μεμονωμένη αποκατάσταση μνημείων. Εξετάζουμε την εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου για τη νησίδα του Αγίου Αχιλλείου, το οποίο θα αντιμετωπίζει συνολικά ζητήματα χωροταξικού σχεδιασμού, οικονομικών δραστηριοτήτων, περιβαλλοντικής διαχείρισης, προσβασιμότητας και διαδρομών σύνδεσης. Θέλουμε να διαμορφώσουμε ένα ενιαίο πλαίσιο που θα επιτρέπει στα μνημεία να λειτουργούν ως ζωντανό μέρος της καθημερινότητας και της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας της περιοχής».

Νησίδα Αγίου Αχιλλείου

Η νησίδα του Αγίου Αχιλλείου στη Μικρή Πρέσπα συνδυάζει μοναδικό φυσικό περιβάλλον με σημαντική αρχαιολογική και βυζαντινή κληρονομιά. Στη δυτική και νοτιοδυτική ακτή έχουν εντοπιστεί κατάλοιπα ελληνιστικού και ρωμαϊκού οικισμού, που ταυτίζεται με την αρχαία Λύκα, ενώ πλήθος αρχιτεκτονικών μελών, γλυπτών, επιγραφών και άλλων ευρημάτων βρέθηκαν σε διάφορα σημεία του νησιού, συχνά σε δεύτερη χρήση στα βυζαντινά μνημεία, μαρτυρώντας τη διαχρονική κατοίκηση της περιοχής. Κατά τη μεσοβυζαντινή και υστεροβυζαντινή περίοδο, η σημερινή νησίδα αποτελούσε περιτειχισμένη χερσόνησο με ακρόπολη στη θέση «Κάλε», αναδεικνύοντας τη στρατηγική, γεωγραφική και ιστορική σημασία του Αγίου Αχιλλείου, στους αιώνες.

Η Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου

Η Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου, που οικοδομήθηκε στα τέλη του 10ου αιώνα και λειτούργησε ως επισκοπικός ναός έως τις αρχές του 15ου αιώνα, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα βυζαντινά μνημεία των Πρεσπών. Η τρίκλιτη βασιλική με νάρθηκα διατηρεί το σύνθρονο με τις 18 ζωγραφισμένες αψίδες των αρχών του 11ου αιώνα, τμήματα τοιχογραφιών του 12ου αιώνα, καθώς και λίθινες πλάκες από ελληνιστικούς τάφους της αρχαίας Λύκας. Η περιοχή γύρω από τον ναό χρησιμοποιήθηκε ως κοιμητήριο από τον 12ο έως τις αρχές του 15ου αιώνα.

Ναός Αγίου Αχιλλείου

Μονή Παναγίας Πορφύρας

Ιδρύθηκε στις αρχές του 16ου αιώνα, σε μια περίοδο κατά την οποία ο αναχωρητισμός γνώριζε ιδιαίτερη άνθηση στην ευρύτερη περιοχή. Αποτελεί σημαντικό μνημείο της βυζαντινής και μεταβυζαντινής κληρονομιάς των Πρεσπών. Το καθολικό της χρονολογείται, βάσει επιγραφής, στο 1524. Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του καθολικού έχει θεωρηθεί ως ένα από τα πρωιμότερα

δείγματα λόγιας μεταβυζαντινής ζωγραφικής, στις οποίες διακρίνονται επιδράσεις από τις σχολές της Καστοριάς και της Αχρίδας, μεταξύ των οποίων και η εξαιρετική παράσταση της Παναγίας Γλυκοφιλούσας, καθώς και νεότερη φάση εικονογράφησης του 1741, που ακολουθεί τα πρότυπα της Μακεδονικής Σχολής. Έως τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο η Μονή λειτουργούσε ως ανδρώο μοναστήρι. Για το μνημειακό σύνολο υπάρχουν εγκεκριμένες μελέτες αποκατάστασης και ανάδειξης των αρχιτεκτονικών καταλοίπων, και συντήρησης του τοιχογραφικού διακόσμου, συνολικού προϋπολογισμού 950.000 ευρώ, με φορέα υλοποίησης την Εφορεία Αρχαιοτήτων Φλώρινας και με χρηματοδότηση από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και το Υπουργείο Πολιτισμού βάσει σχετικής Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτιστικής Ανάπτυξης.

Καθολικό Μονής Παναγιάς Πορφύρας εσωτερικά

Ναός των Αγίων Αποστόλων

Ο Ναός των Αγίων Αποστόλων, στη δυτική πλευρά της νησίδας, αποτελεί σημαντικό μνημείο με οικοδομικές φάσεις από τους ρωμαϊκούς έως τους μεσοβυζαντινούς χρόνους. Η αρχική του φάση χρονολογείται πιθανότατα γύρω στο 1000, ενώ τον 13ο αιώνα μετασκευάστηκε σε τρίκλιτη βασιλική, με στοιχεία αρχαιότερου οικοδομήματος να έχουν επαναχρησιμοποιηθεί. Για την

αποκατάσταση και ανάδειξή του έχουν εγκριθεί οι αρχιτεκτονική και στατική μελέτη, καθώς και η διερεύνηση των πρωιμότερων φάσεων του μνημείου. Το έργο, προϋπολογισμού 450.000 ευρώ, εντάσσεται στον σχεδιασμό της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επέμβασης για την αξιοποίηση των λιμνών και των ποταμών της Δυτικής Μακεδονίας, με την αντίστοιχη πρόσκληση χρηματοδότησης, από τη Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, να αναμένεται εντός του Σεπτεμβρίου 2026.

Ναός Αγίου Γεωργίου

Για τον μονόχωρο ναό του 15ου αιώνα, που χρονολογείται στην περίοδο, μετά την εγκατάλειψη της Βασιλικής του Αγίου Αχιλλείου, προγραμματίζονται εργασίες επισκευής και καθαρισμού, με στόχο την προστασία και ανάδειξη του μνημείου.

Ναός Αγίου Γεωργίου εξωτερικά

Παλαιό Δημοτικό Σχολείο Αγίου Αχιλλείου

Ο Δήμος Πρεσπών διαθέτει ώριμη μελέτη, προϋπολογισμού 400.000 ευρώ, για την αποκατάσταση και επανάχρηση του παλαιού Δημοτικού Σχολείου Αγίου Αχιλλείου, με στόχο τη δημιουργία κέντρου ενημέρωσης για τη νησίδα και τα μνημεία της. Η πρόταση αναμένεται να ενταχθεί στο πρόγραμμα LEADER και να υλοποιηθεί μέσω Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτιστικής Ανάπτυξης με το Υπουργείο Πολιτισμού. Για τη νησίδα του Αγίου Αχιλλείου, το Υπουργείο Πολιτισμού εξετάζει την εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου διαχειριστικού σχεδίου, με στόχο την ανάδειξη και αξιοποίηση του σημαντικού πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής, με χρηματοδότηση από πόρους του Υπουργείου Πολιτισμού.

Μονοπάτια και διαδρομές σύνδεσης

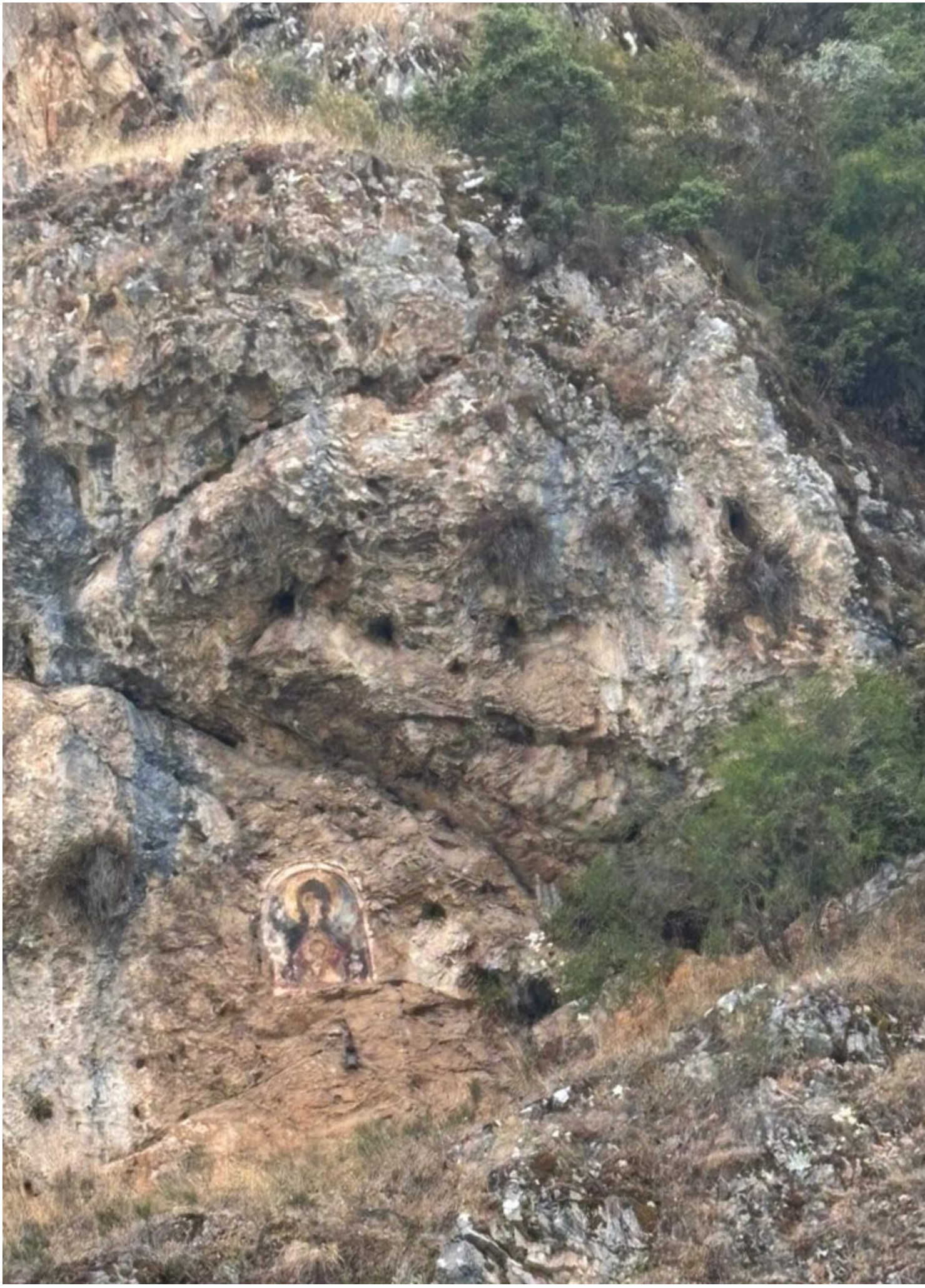
Ο Δήμος Πρεσπών έχει ολοκληρώσει ώριμη μελέτη για τη βελτίωση και ανάδειξη των μονοπατιών και των διαδρομών σύνδεσης στην περιοχή, προϋπολογισμού 120.000 ευρώ, με χρηματοδότηση από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Η υλοποίηση του έργου, με φορέα τον Δήμο Πρεσπών, αναμένεται να ξεκινήσει εντός του Σεπτεμβρίου 2026, ενισχύοντας την προσβασιμότητα και τη σύνδεση των σημαντικών σημείων πολιτιστικού και φυσικού ενδιαφέροντος της περιοχής.

Ασκηταριά και βραχογραφίες

Η Υπουργός Πολιτισμού περιηγήθηκε στην παραλίμνια περιοχή των Ψαράδων όπου διασώζεται ένα ιδιαίτερα σημαντικό σύνολο ασκηταριών και βραχογραφιών, που μαρτυρούν τη διαχρονική παρουσία του μοναχισμού και την πνευματική και καλλιτεχνική ακμή των Πρεσπών. Μεταξύ των σημαντικότερων μνημείων περιλαμβάνονται οι βραχογραφίες της Παναγίας της Βλαχερνίτισσας του 15ου αιώνα, της Παναγίας των Πάντων Χαρά, που φέρει επιγραφή του 1372 και του Αγίου Νικολάου (1827), καθώς και τα ασκηταριά της Μικρής Αναλήψεως και της Παναγίας Ελεούσας (κηρυγμένα μνημεία), του Αγίου Αθανασίου και της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, με ναΐσκους, κελιά και σημαντικά κατάλοιπα τοιχογραφιών από τον 15ο έως τον 17ο αιώνα. Πρόκειται για ένα μοναδικό διασυνοριακό πολιτιστικό τοπίο, καθώς αντίστοιχα ασκηταριά και μνημεία εκτείνονται και στην ευρύτερη περιοχή των Πρεσπών.

Βραχογραφία Παναγίας Βλαχερνιώτισσας

Αρχαιολογική Συλλογή Αγίου Γερμανού

Η Συλλογή, που ιδρύθηκε το 1995, στεγάζεται σε διώροφο κτήριο του 1913, το οποίο αποκαταστάθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού και εκσυγχρονίστηκε το 2008. Στο πλαίσιο του Interreg IPA CBC «Ελλάδα–Δημοκρατία Βόρειας Μακεδονίας 2014–2020», υλοποιήθηκε έργο προϋπολογισμού 90.577 ευρώ για τον εμπλουτισμό και την αποκατάστασή της αλλά και τη δημιουργία υποδομών προσβασιμότητας για ΑμεΑ. Στο συγκρότημα λειτουργεί, επίσης, εργαστήριο συντήρησης και τεκμηρίωσης αρχαιοτήτων. Έως τον Οκτώβριο αναμένεται να ολοκληρωθεί και να εγκριθεί η μουσειολογική πρόταση, ενώ έως το τέλος του έτους προβλέπεται και η ολοκλήρωση της μουσειογραφικής μελέτης, με στόχο την έκθεση της συλλογής στο τέλος του Μαρίου 2027.

Αυτοψία Βυζαντινής Συλλογής Αγίου Γερμανού

Την Υπουργό Πολιτισμού κατά την περιοδεία της στις Πρέσπες συνόδευαν ο βουλευτής Δυτικής Μακεδονίας Σταύρος Παπασωτηρίου, ο Περιφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας Γιώργος Αμανατίδης, ο Δήμαρχος Πρεσπών Γιώργος Στεργίου, η Γενική Γραμματέας Πολιτισμού Ολυμπία Βικάτου, η Έφορος Αρχαιοτήτων Φλώρινας Χριστίνα Ζιώτα, καθώς και κλιμάκιο υπηρεσιακών παραγόντων.

Η Λίνα Μενδώνη στον Ναό Αγίου Αχιλλείου

Η Λίνα Μενδώνη στον Ναό Αγίου Αχιλλείου

Αυτοψία στο συγκρότημα Μονής Παναγιάς Πορφύρας

Κτήριο Βυζαντινής Συλλογής Αγίου Γερμανού εξωτερικά

Κτήριο Βυζαντινής Συλλογής Αγίου Γερμανού

Κυρίως κτήριο Βυζαντινής Συλλογής Αγίου Γερμανού και βοηθητικοί χώρο